

WIGIERSKI PARK NARODOWY

Krzywe 82, 16-400 Suwałki

tel./fax: (087) 56 32 561

<http://www.wigry.win.pl> e-mail: wigry_pn@su.onet.pl

Krzywe, 30.09.2005

Sprawozdanie

Z

XVI Ogólnopolskiego Sympozjum Zintegrowanego Monitoringu Środowiska Przyrodniczego *Funkcjonowanie i monitoring geosystemów Polski w warunkach narastającej antropopresji*

W dniach 15-17.09.2005 roku w miejscowości Wigry na terenie Wigierskiego Parku Narodowego odbyło się XVI Ogólnopolskie Sympozjum Zintegrowanego Monitoringu Środowiska Przyrodniczego pt. „Funkcjonowanie i monitoring geosystemów Polski w warunkach narastającej antropopresji”. Organizatorem Sympozjum był Wigierski Park Narodowy, w którym funkcjonuje Stacja Bazowa ZMŚP WIGRY. W Sympozjum wzięło udział ponad 70 osób (lista w załączeniu), w tym przedstawiciele wszystkich Stacji Bazowych ZMŚP. Podczas obrad wygłoszono 34 referaty i przedstawiono 24 postery (spis wystąpień w załączeniu).

Otwarcia Sympozjum i powitania przybyłych gości dokonał dyrektor Wigierskiego Parku Narodowego mgr inż. Zdzisław Szkiruc. W pierwszym dniu Sympozjum odbyły się dwie sesje referatowe, na których wygłoszono 22 referaty. Sesji przedpołudniowej przewodniczył prof. dr hab. Andrzej Górniak, a popołudniowej prof. dr hab. Marek Józwiak.

Jako pierwszy wygłosił referat dr Kruszyk, który swoje wystąpienie oparł o wyniki uzyskane na poszczególnych stacjach bazowych ZMŚP w 2004 roku. Przedstawił on warunki hydrometeorologiczne okresu badań, obieg materii w skali zlewni rzecznej i w układzie pionowym: atmosfera – roślinność – gleba oraz wyniki prac opartych o wykorzystanie organizmów żywych jako wskaźników zmian zachodzących w badanych geosystemach. Wystąpienie dr Kruszyka było podsumowaniem rocznego dorobku siedmiu stacji bazowych,

a zarazem próbą wyciągnięcia wniosków i dokonania pewnych uogólnień na temat funkcjonowania badanych geosystemów.

Dr Kazimierski przedstawił zagadnienia związane z monitoringiem wód podziemnych w świetle Ramowej Dyrektywy Wodnej UE. Stwierdził, że przystąpienie Polski do Unii Europejskiej i implementacja ustawodawstwa europejskiego spowodowały zasadnicze zmiany w gospodarowaniu i ochronie wodami, w tym również wodami podziemnymi. Oprócz samych wód, objęto ochroną również ekosystemy od nich zależne. Zmieniło to również sposób monitoringu wód podziemnych i interpretacji jego wyników. Jednym z głównych celów monitoringu jest wskazywanie obszarów gdzie zagrożone są zasoby wód, zarówno pod względem ich ilości i jakości, a następnie śledzenie skutków podejmowanych działań naprawczych.

W kolejnym wystąpieniu dr Durkowski i dr Królak przedstawili referat dotyczący oceny wpływu warunków meteorologicznych (sum opadów) i hydrologicznych (wielkości przepływu) na ilość transportowanych substancji biogennych w wodach małej rzeki nizinnej – Gowienicy, jednego z dopływów jeziora Miedwie. Zaprezentowaną ocenę oparto o wyniki badań prowadzonych w latach 2000-2004. W pięciu przekrojach badawczych (w tym w dwóch wyposażonych w wodowskazy) systematycznie prowadzono badania stężeń podstawowych składników biogennych (N-NO₃, N-NH₄, P-PO₄, K) oraz pomiary stanów wód. Zanotowano duże zmiany stężeń biogenów na poszczególnych odcinkach rzeki a największe na odcinku źródłowym i środkowym. Na odcinku ujściowym obserwowano najniższe stężenia wszystkich badanych biogenów. Ładunki biogenów wnoszonych z wodami Gowienicy do jeziora Miedwie były bardzo zróżnicowane osiągając najniższe wartości w roku o najniższych opadach i przepływach. Okresowo z wodami rzeki do wód Miedwia wnoszone były duże ładunki składników biogennych szczególnie w okresie zimowym.

Pani dr Fac-Beneda zaprezentowała wyniki swoich badań nad hydrologicznymi funkcjami elementów struktury hydrograficznej z zlewniach młodogłacjalnych. Do badań wybrała systemy sąsiadujących ze sobą trzech rzek: Słupi po profil w Charnowie, Łupawy po profil w Smołdzinie oraz Łęby po profil w Cecenowie. Stosując metodę analizy sieciowej, metodę interpretacji hydrograficznej i metodę hydrograficznego kartowania terenowego wyznaczyła jednostki struktury lokalnej, zwane podsystemami formowania odpływu potamicznego: zlewnię bezpośrednią, w której formuje się odpływ zmienny (powierzchniowy i podpowierzchniowy) i pośrednią, która decyduje o przeważającej części odpływu

podstawowego. Uzyskane wyniki wskazują, że obszary zasilania bezpośredniego pełnią funkcję hydrologiczną alimentującą, zaś obszary zasilania pośredniego pełnią funkcję zarówno alimentującą i redukującą. Informacja o usytuowaniu w systemie powierzchni pełniących tę samą funkcję hydrologiczną daje przesłanki do szacowania odpływu w zlewniach nie objętych kontrolą hydrometryczną, pozwala także wyznaczyć podsystemy organizacji odpływu potamicznego.

Pani mgr Degurska przedstawiła wyniki analizy sektorowej, łączącej wyniki pomiarów wybranych zanieczyszczeń atmosfery i informacje o kierunkach napływu mas powietrza. Zaprezentowała wielkości stężenia związków siarki i azotu w powietrzu oraz stężenie w opadach i depozycję siarczanów, azotanów i chlorków w zależności od cyrkulacji atmosferycznej. Stwierdziła, że uzyskane wyniki w pełni odzwierciedlają lokalizację głównych źródeł emisji omówionych zanieczyszczeń i wpływ tych źródeł na stan zanieczyszczenia atmosfery w rejonie Stacji Kompleksowego Monitoringu Środowiska Puszcza Borecka.

Po krótkiej dyskusji przewodniczący sesji zarządził kilkunastominutową przerwę na kawę i herbatę. Po przerwie wznowiono obrady i wysłuchano kolejnych pięciu prelegentów.

Mgr Jakubowski przedstawił bardzo ciekawy referat dotyczący problemów reprezentatywności powierzchni badawczych stacji bazowych Zintegrowanego Monitoringu Środowiska Przyrodniczego. Stwierdził on, że tworząc sieć stacji bazowych Zintegrowanego Monitoringu Środowiska Przyrodniczego zakładano ich reprezentatywność dla różnych typów krajobrazu i regionów kraju. Wykonane analizy zakresu przestrzennego tej reprezentatywności, wykonanej przy użyciu wybranych kryteriów: fizycznogeograficznego, geobotanicznego i hydrologicznego wskazują, na istnienie obszarów, dla których wskazane jest ustanowienie nowych stacji bazowych, tak, aby w monitoringu reprezentowane były ważniejsze typy krajobrazów Polski.

Prof. Górniak, w imieniu swojego zespołu, przedstawił wyniki dotyczące monitoringu hydrochemicznego Zbiornika Siemianówka prowadzonego w latach 1991-2004. Zaprezentował szereg charakterystyk hydrochemicznych wód tego zbiornika wyróżniając 3 charakterystyczne okresy jego funkcjonowania. Na koniec stwierdził, że istniejący zasób danych i charakter zbiornika predysponują ten obiekt do włączenia go do sieci ZMŚP.

Pani dr inż. Barga-Więclawska przedstawiła referat zatytułowany „Kopalnie neolityczne krzemienia w Krzemionkach Opatowskich jako przykład funkcjonowania

geosystemu o wyjątkowym znaczeniu kulturowym - model ochrony i monitoringu krajobrazu archeologicznego”. Istotą podjętych badań było określenie zróżnicowanych warunków ekologicznych mikrosiedlisk na podstawie występowania ślimaków, określenie warunków ochrony tego obiektu i metody monitoringu z zastosowaniem ślimaków.

Dr inż. Górecki i mgr inż. Melcer przedstawili referat dotyczący wpływu gospodarki rybackiej na jakość powierzchniowych wód płynących. Badania autorzy zlokalizowali w dolinie rzeki Baryczy, w okolicach Żmigrodu, w województwie dolnośląskim. Wykazali oni wpływ hodowli ryb na zwiększanie się stężeń azotu i fosforu w wodach.

Na zakończenie sesji przedpołudniowej dr Staszek przedstawił wstępne wyniki badań wpływu spływów z dróg szybkiego ruchu na środowisko wodne niewielkich zbiorników bezodpływowych. Rezultaty dotychczasowych badań potwierdziły między innymi znaczące ładunki zanieczyszczeń odprowadzane wraz z wodami roztopowymi z dróg w okresie zimowym i zimowo – wiosennym. Duże ładunki zawiesin, chlorków oraz innych substancji wpływają na znaczące zmiany naturalnego reżimu hydrochemicznego obiektów hydrograficznych, powodują ich eutrofizację oraz podniesienie odczynu pH. Oddziaływanie to wpływa wyraźnie na zmiany ekologiczne, przejawiające się między innymi zanikiem zbiorowisk charakterystycznych dla środowisk wodnych - oczek wodnych i bagien.

Po przerwie obiadowej wznowiono obrady, którym przewodniczył prof. dr hab. Marek Józwiak.

Dr Ciupa przedstawił wyniki badań dotyczących wpływu użytkowania obszaru na przestrzenne i czasowe zróżnicowanie koncentracji chlorków i sodu w wodach rzeki Silnicy, przepływającej przez tereny zurbanizowane Kielc, oraz rzeki Sufraganiec odwadniającej zlewnię rolniczo – leśną. Autor stwierdził, że najniższe wartości koncentracji chlorków i sodu występują w rzekach odwadniających zlewnię w znacznym stopniu zalesione, a najwyższe w zlewniach zurbanizowanych. Zwłaszcza w tych ostatnich zaznacza się wyraźna przewaga transportowanych ładunków chlorków i sodu w półroczu zimowym. Wówczas do zimowego utrzymania dróg stosowane są sole, a to z kolei świadczy o tym, że w transporcie fluwialnym biorą udział przede wszystkim zanieczyszczenia komunikacyjne, a w drugiej kolejności komunalne. Charakter użytkowania terenu, sezonowa działalność człowieka, przeobrażenie koryt rzecznych, gęstość sieci drenażowej (drogi, kanały burzowe, itd.) warunkują lub istotnie modyfikują rozkład przestrzenny i czasowy transportu fluwialnego chlorków i sodu.

Dr Leśny przedstawił referat dotyczący metod pomiarów i szacowania strumieni energii i masy wymienianych pomiędzy podłożem a atmosferą. Omówił metodę Bowena pomiarów składników bilansu cieplnego powierzchni czynnej i przedstawił wyniki badań wykonywanych tą metodą na uprawach rolniczych. Ponadto autor przedstawił również metodę szacowania składników bilansu cieplnego na podstawie przebiegu standardowych elementów meteorologicznych oraz tempa rozwoju roślin.

Dr inż. Górecki przedstawił referat na temat zastosowania makrofauny peryfitonowej w monitoringu wód płynących. Stwierdził on, że skład gatunkowy organizmów bytujących w różnych zbiornikach wodnych umożliwia obiektywną ocenę jakości wód. Na tej podstawie przeprowadził klasyfikacje jakości wód rzeki Warty.

Dr Kazimierski przedstawił propozycje interpretacji wyników monitoringu wód podziemnych dla stacji bazowych ZMŚP. Stwierdził on, że z stacje bazowe powinny współpracować lub przynajmniej oceniać wyniki swoich badań, na tle badań monitoringów specjalistycznych poszczególnych komponentów środowiska przyrodniczego systemu Państwowego Monitoringu Środowiska. Wynika stąd potrzeba przyjęcia wspólnych lub przynajmniej podobnych metod ocen wyników monitoringu. Analiza zakresu badań obu systemów monitoringu wykazała dużą zgodność zakresu badań lecz znaczne różnice interpretacji wyników.

Dr inż. Lewandowski wygłosił referat pt. „Hydromorfologiczna waloryzacja rzeki Mieszny elementem oceny ekologicznej cieków nizinnych”. Uzyskane przez autora wyniki wskazują, że Mieszna jest ciekami ekologicznie i krajobrazowo średnio wartościowym o wysokich walorach jakości wody, zadrzewienia koryta oraz hydrologii cieków. Rzeka nie posiadała odcinków najwartościowszych, jak i najbardziej zdegradowanych.

Po krótkiej przerwie pani dr inż. Walna zaprezentowała referat „Fluor - zanieczyszczenie lokalne czy transregionalne wyniki badań opadów na terenach o zróżnicowanej antropopresji”. Referat oparty został o wyniki badań prowadzonych na terenie Wielkopolskiego Parku Narodowego oraz w centrum Poznania w latach 2003-2004. Wykazano dużą zmienność stężeń fluorków w poszczególnych latach oraz znaczne podwyższenie stężeń w opadach zbieranych pod drzewami. Przebieg zmienności zawartości jonów azotanowych, a zwłaszcza siarczanowych w badanych opadach wskazuje na duże podobieństwo do jonów fluorkowych, co wynika prawdopodobnie z pochodzenia tych zanieczyszczeń. Porównanie wyników stężeń z terenów o nieznacznej presji antropogenicznej

z aglomeracją miejską daje wyższe stężenia dla miasta, jednak analiza zmian rocznych pokazuje bardzo podobny przebieg zmian sugerując transregionalne źródło zanieczyszczeń.

Dr Kozłowski przedstawił zagadnienie dotyczące przestrzennej zmienności ładunków w wodach opadu podkoronowego na przykładzie rezerwatu Jaskinia Raj (Góry Świętokrzyskie). Badania obejmowały pomiar ilości opadu, pH, przewodności elektrolitycznej oraz składu chemicznego na zawartość K i Na..

Dr Śniezek wygłosił referat zatytułowany „Zmienność przestrzenna i czasowa składu chemicznego opadów na stacjach sieci Zintegrowanego Monitoringu Środowiska Przyrodniczego”. Autor zawarł w nim podsumowanie dziesięciolecia prowadzonych na stacjach sieci bazowej ZMŚP pomiarów zanieczyszczenia opadów. Przedstawił analizę zmienności czasowej i przestrzennej składu chemicznego próbek opadowych pobieranych w okresie 1994-2003 oraz wskazał na niedoskonałość jakości wyników pomiarów w aspekcie ich dalszego wykorzystania do oceny przepływu ładunków w środowisku.

Prof. Józwiak zreferował zmiany właściwości fizyko-chemicznych wód przenikających przez ściółkę leśną w drzewostanie jodłowo-bukowym. Badania przeprowadzone były na Stacji Bazowej ZMŚP Święty Krzyż w roku hydrologicznym 2004.

Mgr Siwek przedstawił w imieniu zespołu referat zatytułowany „Cyrkulacyjne uwarunkowania występowania ekstremalnych wartości ochładzania katatermometrycznego w Lublinie (1961-2000)”.

Dr Urban zaprezentował referat „ Okresy bezopadowe na Dolnym Śląsku w latach 1971-2000”. Wystąpienie zawierało czaso-przestrzenne charakterystyki długich ciągów dni bezopadowych (ponad 15-dniowych) oraz liczby dni bez opadu atmosferycznego na Dolnym Śląsku w standardowym wieloleciu 1971-2000. Autor przedstawił częstość dni bez opadu w kwartałowych porach roku, półroczach i roku w powiązaniu z cyrkulacją atmosfery. Wykorzystał przy tym kalendarz typów cyrkulacji atmosfery i typów pogody dla Polski według liczbowej klasyfikacji Lityńskiego.

W ostatnim wystąpieniu pierwszego dnia sympozjum prof. Endler przedstawił referat na temat stanowiska cisa pospolitego *Taxus baccata* L. w rezerwacie „Cisowy Jar” na terenie Mazur Garbatych. Aktualnie jest to najdalej wysunięte ku wschodowi stanowisko w Polsce liczące łącznie 39 egzemplarzy cisa.

Po tym referacie odbyła się dyskusja, która dotyczyła wszystkich referatów wygłoszonych w sesji popołudniowej.

W godzinach wieczornych odbyła się uroczysta kolacja, w czasie której często kontynuowano dyskusje dotyczące wygłoszonych referatów.

Drugiego dnia odbyły się dwie sesje referatowe oraz sesja posterowa. Pierwszej sesji przewodniczył prof. dr hab. Wiesław Fałtynowicz, a drugiej – popołudniowej oraz sesji posterowej prof. dr hab. Katarzyna Sawicka-Kapusta.

Sesję przedpołudniową rozpoczął prof. Kostrzewski referatem „Program ZMŚP – stan realizacji, znaczenie w kształtowaniu środowiska przyrodniczego”. Prelegent omówił aktualną sytuację Zintegrowanego Monitoringu Środowiska Przyrodniczego oraz coraz większy udział tego systemu w ocenie stanu środowiska przyrodniczego Polski.

W następnym referacie, wygłoszonym przez dr inż. Jagusiewicza, była mowa o programach międzynarodowych i Unii Europejskiej oraz ich znaczeniu w realizacji monitoringu środowiska przyrodniczego.

Kolejne dwa referaty dotyczyły porostów, które znalazły się w programach pomiarowych różnych systemów monitoringu środowiska. Prof. Fałtynowicz omówił stan aktualny i perspektywy monitoringu porostów w Polsce, wskazując na duże znaczenie tego monitoringu w systemie ZMŚP.

Pani prof. Sawicka-Kapusta przedstawiła wyniki porównania akumulacji metali ciężkich i siarki w plechach *Hypogymnia physodes* transplantowanych na Stacjach Bazowych ZMŚP w sezonach zimowych. Na terenie trzech Stacji Bazowych: Koniczynka, Święty Krzyż i Szymbark w sezonie zimowym 2004/2005 przeprowadziła transplantację porostów *Hypogymnia physodes*, w celu powtórnej oceny zanieczyszczenia powietrza tych Stacji metalami ciężkimi (Cd, Pb, Zn, Fe, Cu) i dwutlenkiem siarki. Otrzymane wyniki świadczą o zmniejszeniu się zanieczyszczenia powietrza analizowanymi metalami w porównaniu do sezonu zimowego 2002/2003. W przypadku dwutlenku siarki, istotne obniżenie stwierdzono tylko na terenie Stacji Koniczynka.

Po krótkiej dyskusji i przerwie na kawę wznowiono obrady. Jako pierwszy wystąpił prof. Józwiak referując zagadnienia związane z zanieczyszczeniem powietrza SO₂, NO_x w centralnej części Gór Świętokrzyskich w wieloletnim okresie 1994-2004. Przedstawił on interpretację jedenastoletnich obserwacji imisji podstawowych zanieczyszczeń powietrza (SO₂ i NO_x) na

terenie Świętokrzyskiego Parku Narodowego. Stwierdził m.in., że dynamika SO₂ i NO_x była kształtowana przez emisję bliską, średnią i daleką, na co decydujący, bezpośredni wpływ miał kierunek wiatru, a największe stężenia badanych gazów pochodziły z kierunków silnie zurbanizowanych i uprzemysłowionych.

Pani mgr Świercz-Prusiecka wygłosiła referat „Zmienność wybranych wskaźników jakości wody Strugi Toruńskiej w latach 2002 – 2004”. Oceny czystości i jakości wody dokonano na podstawie wyników uzyskiwanych od 1993 roku w przekroju Koniczynka i od 1996 roku w przekroju Lipowiec.

Dr Staszek wygłosił referat „Geomorfologia zlewni a zróżnicowanie hydrochemiczne wód powierzchniowych na przykładzie rzeki Borucinki”. W referacie omówione zostały zagadnienia związane z delimitacją struktury funkcjonalnej geosystemu oraz określeniem związku pomiędzy zróżnicowaniem mechanizmu wodnego przepływu materii, a cechami fizykochemicznymi wód.

Ostatnim prelegentem w sesji przedpołudniowej był dr Tylkowski, który wygłosił referat zatytułowany „Rozłączność sezonowa dynamiki stokowych i fluwialnych procesów morfogenetycznych decydujących o odprowadzaniu materii mineralnej z obszaru zlewni górnej Parsęty”. Głównym problemem, jaki postawił sobie autor było wydzielenie sezonów morfogenetycznych dynamiki stokowych i fluwialnych procesów rzeźbotwórczych, które decydują o migracji materiału mineralnego w młodoglacjalnej zlewni górnej Parsęty. Autor określił sezonową zmienność natężenia procesów rozbryzgu, splukiwania, deflacji oraz odpływu zawiesiny. Dzięki przyjętej metodyce autor mógł wydzielić sezony morfogenetyczne erozji wodnej i wietrznej oraz transportu fluwialnego zawiesiny ze szczególnym uwzględnieniem ich ilościowego zróżnicowania w ciągu roku.

Po dyskusji i przerwie obiadowej dokończono sesję referatową, podczas której wygłoszono trzy referaty, a następnie odbyła się sesja posterowa. Przewodnictwo nad objemami sesjami objęła pani prof. Sawicka-Kapusta.

Pani dr Uscka-Kowalkowska i dr Kejna wygłosili referat dotyczący ekstremalnych zjawisk meteorologicznych w Koniczyńce w latach 1994-2004. Autorzy przedstawili wyniki badań, w których podjęto próbę określenia częstości występowania EZM w Stacji Zintegrowanego Monitoringu Środowiska Przyrodniczego w Koniczyńce koło Torunia w latach 1994-2004. Analizie poddano wybrane charakterystyki ekstremalnych zjawisk meteorologicznych opracowane przez T. Niedźwiedzia, Z. Michalczyka, L. Starkla i Z.

Ustrnula na potrzeby grantu „Ekstremalne zdarzenia meteorologiczne i hydrologiczne w Polsce (ocena zdarzeń oraz prognozowanie ich skutków dla środowiska życia człowieka)”.

Mgr Bochenek, w imieniu zespołu, przedstawił referat zatytułowany „Zintegrowane badania osuwiskowe w rejonie Szymbarku, (Beskid Niski) – na przykładzie projektu Alarm w 5PR UE”. Ocena zagrożenia osuwiskowego i ograniczanie jego skutków w obszarach górskich stanowiły cel zintegrowanych badań, zrealizowanych w ramach projektu Unii Europejskiej „Alarm”. Badania prowadzono w obszarze testowym Bystrzanki w Beskidzie Niskim w latach 2002-2004. Wyniki pomiarów pochodzących z monitoringu stacji bazowej ZMŚP zlokalizowanej w Szymbarku wykorzystano do analizy statystycznej obszarów podatnych na osuwanie. Badania wykazały, że oprócz monitoringu szczegółowego wybranych osuwisk, standardowy monitoring stacji zlokalizowanej w terenach podatnych na osuwanie powinien być poszerzony o rejestrację zasięgu przestrzennego i czasu wystąpienia ruchów masowych.

Na koniec sesji doc. Zabuski zaprezentował referat „Współczesne quasi-ciągłe ruchy osuwiskowe w rejonie Szymbarku (Beskid Niski)”. W referacie autor przedstawił problematykę ruchów osuwiskowych w Karpatach fliszowych na przykładzie rejonu Stacji Naukowej IGiPZ PAN w Szymbarku k. Gorlic, koncentrując się na ruchach zachodzących współcześnie. Omówił metody pomiarowe służące rejestracji ruchów oraz wyniki pomiarów.

Następnie odbyła się sesja posterowa, podczas której zaprezentowano ponad dwadzieścia posterów.

W godzinach wieczornych odbyło się spotkanie kierowników Stacji Bazowych i specjalistów ZMŚP, na którym omówiono plany działania na najbliższy rok oraz dyskutowano nad pozycją systemu monitoringu zintegrowanego w sieci Monitoringu Państwowego.

Trzeciego dnia odbyła się jedynie sesja terenowa, połączona z wycieczką po Wigierskim Parku Narodowym. Uczestnicy Sympozjum odbyli krótki rejs statkiem po jez. Wigry, dopływając do miejscowości Zakąty, skąd bryczkami przejechali do miejscowości Krusznik. Tam czekała na nich kolejka wąskotorowa, którą udali się do Płociczna, gdzie zakończono całe Sympozjum. W trakcie rejsu oraz podczas kilku postojów kolejki organizatorzy przedstawili swoje wyniki dotyczące badań środowisk wodnych WPN oraz badań nad mszarnikiem jutta – gatunkiem motyla, którego istnienie w Polsce jest silnie zagrożone. Uczestników sympozjum zainteresował szczególnie referat, dotyczący mszarnika

jutta. Gatunek ten stanowi prawdopodobnie relikwit ostatniego zlodowacenia, a przez Polskę przebiega południowa granica zasięgu mszarnika. W naszym kraju jego stanowiska zanikają w szybkim tempie, dziś spotykamy go jedynie na kilku stanowiskach w Polsce północno-wschodniej. Ze względu na występowanie mszarnika na peryferiach swojego areálu oraz nieliczną populację w naszym kraju istnieje obawa, że jego liczebność będzie nadal spadała i w konsekwencji zniknie z naszej rodzimej fauny. Motyl ten niedawno objęty został w Polsce ścisłą ochroną gatunkową. Sesja terenowa zakończyła się obiadem w miejscowości Płociczno.

Przed rozpoczęciem Sympozjum organizatorzy zebrali streszczenia referatów i posterów i po ich zredagowaniu powielili w odpowiedniej ilości. Po zakończeniu Sympozjum organizatorzy wydadzą drukiem materiały z Sympozjum w serii „Biblioteka Monitoringu Środowiska”.

Lista uczestników
XVI Ogólnopolskie Sympozjum
Zintegrowanego Monitoringu Środowiska Przyrodniczego
Wigry 15-17.09.2005

Lp.	Tytuł	Nazwisko i imię	Instytucja i adres
1	dr	Barcicki Mirosław	Akademia Świętokrzyska w Kielcach, Instytut Geografii ul. Świętokrzyska 15, 25-406 Kielce
2	dr inż.	Barga-Więclawska Jadwiga	Akademia Świętokrzyska w Kielcach, Instytut Biologii ul. Świętokrzyska 15, 25-406 Kielce
3	mgr inż.	Błędzińska Agnieszka	Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego, Zakład Meteorologii i Klimatologii ul. Nowoursynowska 166, 02-787 Warszawa
4	mgr	Bochenek Witold	Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN w Warszawie, Stacja Naukowa w Szymbarku Szymbark 430, 38-311 Szymbark
5	dr	Bryś Krystyna	Akademia Rolnicza we Wrocławiu, Instytut Kształtowania i Ochrony Środowiska Plac Grunwaldzki 24, 50-363 Wrocław
6	mgr	Bryś Tadeusz	Akademia Rolnicza we Wrocławiu, Instytut Kształtowania i Ochrony Środowiska Plac Grunwaldzki 24, 50-363 Wrocław
7	dr	Ciupa Tadeusz	Akademia Świętokrzyska w Kielcach, Instytut Geografii ul. Świętokrzyska 15, 25-406 Kielce
8		Cudowski Adam	Uniwersytet w Białymstoku ul. Świerkowa 20B, 15-950 Białystok
9	mgr	Danilewicz Jerzy	Wigierski Park Narodowy, Pracownia Naukowo-Badawcza Krzywe 82, 16-400 Suwałki
10	mgr inż.	Degórska Anna	Instytut Ochrony Środowiska ul. Krucza 5/11, 00-548 Warszawa
11	mgr inż.	Demiańczyk Waldemar	NOBILIS INWESTYCJE Sp. z o.o. ul. Struga 78, 70-777 Szczecin
12	mgr	Domańska Monika	Uniwersytet im. A. Mickiewicza, Instytut Paleogeografii i Geoekologii, Stacja Geoekologiczna w Storkowie Storkowo 32, 78-450 Grzmiąca
13	dr	Durkowski Tadeusz	Instytut Melioracji i Użytków Zielonych w Falentach, Zachodniopomorski Ośrodek Badawczy, ul. Czesława 9, 71-504 Szczecin
14	prof. dr hab.	Endler Zbigniew	Uniwersytet Warmińsko-Mazurski, Katedra Ekologii Stosowanej ul. Oczapowskiego 5, 10-955 Olsztyn
15	dr	Fac-Beneda Joanna	Uniwersytet Gdański, Katedra Hydrologii ul. Dmowskiego 16a, 80-952 Gdańsk
16	prof. dr hab.	Fałtynowicz Wiesław	Uniwersytet Wrocławski, Instytut Biologii Roślin ul. Kanonia 6/8, 50-328 Wrocław
17	dr	Głuza Andrzej F.	Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Zakład Meteorologii i Klimatologii Al. Kraśnicka 2cd, 20-718 Lublin

Lp.	Tytuł	Nazwisko i imię	Instytucja i adres
18	dr inż.	Górecki Krzysztof	Akademia Rolnicza w Poznaniu, Katedra Ochrony i Kształtowania Środowiska ul. Dąbrowskiego 159, 60-594 Poznań
19	prof. dr hab.	Górnjak Andrzej	Uniwersytet w Białymstoku, Zakład Hydrobiologii ul. Świerkowa 20B, 15-950 Białystok
20	dr	Grzybowski Mirosław	Uniwersytet Warmińsko-Mazurski, Katedra Ekologii Stosowanej ul. Oczapowskiego 5, 10-955 Olsztyn
21	mgr	Hryniszak Ewa	Uniwersytet Gdański, Katedra Hydrologii ul. Dmowskiego 16a, 80-952 Gdańsk
22	dr	Huruk Stanisław	Akademia Świętokrzyska, Instytut Biologii ul. Świętokrzyska 15, 25-406 Kielce
23	dr inż.	Jagusiewicz Andrzej	Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, Departament Monitoringu, Ocen i Prognoz ul. Wawelska 52/54, 00-922 Warszawa
24	mgr	Jakubowski Wojciech	Instytut Melioracji i Użytków Zielonych w Falentach Al. Hrabstwa 3, 05-090 Raszyn
25	dr	Jereczek-Korzeniewska Katarzyna	Uniwersytet Gdański, Katedra Hydrologii ul. Dmowskiego 16a, 80-952 Gdańsk
26	prof. dr hab.	Jóźwiak Marek	Akademia Świętokrzyska, Instytut Geografii ul. Świętokrzyska 15, 25-406 Kielce
27	dr	Juśkiewicz-Swaczyna Barbara	Uniwersytet Warmińsko-Mazurski, Katedra Ekologii Stosowanej ul. Oczapowskiego 5, 10-955 Olsztyn
28	mgr inż.	Kałafatiuk Paweł	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu ul. Sienkiewicza 32, 50-349 Wrocław
29	dr	Kamiński Maciej	Wigierski Park Narodowy Krzywe 82, 16-400 Suwałki
30	mgr inż.	Kasprowicz Hanna	Główny Inspektorat Ochrony Środowiska ul. Wawelska 52/54, 00-922 Warszawa
31	dr	Kazimierski Bogusław	Państwowy Instytut Geologiczny ul. Rakowiecka 4, 00-975 Warszawa
32	dr	Kejna Marek	Uniwersytet Mikołaja Kopernika, Zakład Klimatologii ul. Danielewskiego 6, 87-100 Toruń
33	mgr inż.	Kleniewska Małgorzata	Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego, Zakład Meteorologii i Klimatologii ul. Nowoursynowska 166, 02-787 Warszawa
34	prof. dr hab.	Kostrzewski Andrzej	Uniwersytet im. A. Mickiewicza, Instytut Paleogeografii i Geoekologii ul. Dziegielowa 27, 61-680 Poznań
35	mgr inż.	Kowalewska Agnieszka	Urząd marszałkowski Województwa Podlaskiego ul. Kardynała S. Wyszyńskiego 1, 15-888 Białystok
36	dr	Kozłowski Rafał	Akademia Świętokrzyska, Instytut Geografii ul. Świętokrzyska 15, 25-406 Kielce
37	mgr	Królak Bartosz	Instytut Melioracji i Użytków Zielonych, Zachodniopomorski Ośrodek Badawczy w Szczecinie ul. Czesława 9, 71-504 Szczecin

<i>Lp.</i>	<i>Tytuł</i>	<i>Nazwisko i imię</i>	<i>Instytucja i adres</i>
38	dr	Kruszyk Robert	Uniwersytet im. A. Mickiewicza, Instytut Paleogeografii i Geoekologii ul. Dziegiełowa 27, 61-680 Poznań
39	dr	Krzysztofiak Anna	Wigierski Park Narodowy, Pracownia Naukowo-Badawcza Krzywe 82, 16-400 Suwałki
40	dr	Krzysztofiak Lech	Wigierski Park Narodowy, Pracownia Naukowo-Badawcza Krzywe 82, 16-400 Suwałki
41	dr	Leśny Jacek	Akademia Rolnicza w Poznaniu, Katedra Agrometeorologii ul. Piątkowska 94 B, 61-691 Poznań
42	Dr inż.	Lewandowski Piotr	Akademia Rolnicza w Poznaniu, Katedra Ochrony i Kształtowania Środowiska ul. Dąbrowskiego 159, 60-594 Poznań
43	mgr inż.	Mackiewicz Aleksandra	Wigierski Park Narodowy, Pracownia Naukowo-Badawcza Krzywe 82, 16-400 Suwałki
44	dr	Major Maciej	Uniwersytet im. A. Mickiewicza, Instytut Paleogeografii i Geoekologii ul. Dziegiełowa 27, 61-680 Poznań
45	mgr inż.	Melcer Bartosz	Akademia Rolnicza im. A. Cieszkowskiego w Poznaniu, Katedra Ochrony i Kształtowania Środowiska ul. Dąbrowskiego 159, 60-594 Poznań
46	mgr	Mrozek Teresa	Państwowy Instytut Geologiczny, oddział Karpacki ul. Skrzatów 1, 31-560 Kraków
47	Mgr inż.	Osewski Michał	Wigierski Park Narodowy Krzywe 82, 16-400 Suwałki
48	mgr inż.	Prządka Zdzisław	Instytut Ochrony Środowiska ul. Krucza 5/11, 00-548 Warszawa
49	mgr	Romański Maciej	Wigierski Park Narodowy, Pracownia Naukowo-Badawcza Krzywe 82, 16-400 Suwałki
50	prof. dr hab.	Sawicka-Kapusta Katarzyna	Uniwersytet Jagielloński, Instytut Nauk o Środowisku ul. Gronostajowa 7, 30-387 Kraków
51	mgr	Siłuch Marcin	Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Zakład Meteorologii i Klimatologii Al. Kraśnicka 2cd, 20-718 Lublin
52	mgr	Siwek Krzysztof W.	Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Zakład Meteorologii i Klimatologii Al. Kraśnicka 2cd, 20-718 Lublin
53	mgr inż.	Sobocka Beata	Słowiński Park Narodowy ul. Bohaterów Warszawy 1A, 76-214 Smołdzino
54	mgr inż.	Sobocki Marek	Słowiński Park Narodowy ul. Bohaterów Warszawy 1A, 76-214 Smołdzino
55	dr	Staszek Wojciech	Uniwersytet Gdański, Katedra Geografii Fizycznej i Kształtowania Środowiska ul. Dmowskiego 16a, 80-952 Gdańsk
56	mgr	Sykała Elżbieta	Akademia Świętokrzyska, Instytut Geografii ul. Świętokrzyska 15, 25-406 Kielce
57		Szczęśny Mariusz	Wigierski Park Narodowy, Pracownia Naukowo-Badawcza Krzywe 82, 16-400 Suwałki
58	mgr inż.	Szkiroć Zdzisław	Wigierski Park Narodowy Krzywe 82, 16-400 Suwałki

<i>Lp.</i>	<i>Tytuł</i>	<i>Nazwisko i imię</i>	<i>Instytucja i adres</i>
59	dr	Szpakowski Józef	Uniwersytet im. A. Mickiewicza, Instytut Paleogeografii i Geokologii, Stacja Geologiczna w Storkowie Storkowo 32, 78-450 Grzmiąca
60	dr inż.	Śnieżek Tomasz	Instytut Ochrony Środowiska ul. Krucza 5/11, 00-548 Warszawa
61	mgr	Świercz-Prusiecka Anna	Uniwersytet Mikołaja Kopernika, Instytut Geografii ul. Gagarina 5, 87-100 Toruń
62	mgr	Twarowski Ryszard	Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej, oddział we Wrocławiu ul. Parkowa 30, 51-616 Wrocław
63	0	Tylkowski Jacek	Uniwersytet im. A. Mickiewicza, Instytut Paleogeografii i Geokologii ul. Dziegielowa 27, 61-680.Poznań
64	dr	Urban Grzegorz	Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej, oddział we Wrocławiu ul. Parkowa 30, 51-616 Wrocław
65	dr	Uscka-Kowalkowska Joanna	Uniwersytet Mikołaja Kopernika, Instytut Geografii ul. Danielewskiego 6, 87-100 Toruń
66	dr inż.	Walna Barbara	Uniwersytet im. A. Mickiewicza, Stacja Ekologiczna w Jeziorach 62-050 Mosina, skr. Pocz. 40
67	mgr	Wantuch Marta	Uniwersytet Jagielloński, Instytut Nauk o Środowisku ul. Gronostajowa 7, 30-387 Kraków
68	mgr	Wierzbicki Andrzej	Kampinoski Park Narodowy ul. Tetmajera 38, 05-080 Izabelin
69	mgr	Włodarska Aleksandra	NOBILIS INWESTYCJE Sp. z o.o. ul. Struga 78, 70-777 Szczecin
70	mgr inż.	Woźniak Katarzyna	Słowiński Park Narodowy ul. Bohaterów Warszawy 1A, 76-214 Smołdzino
71	mgr	Wróblewska Drota	Główny Inspektorat Ochrony Środowiska ul. Wawelska 52/54; 00-922 Warszawa
72	mgr	Wróblewski Hubert	Akademia Świętokrzyska, Instytut Geografii ul. Świętokrzyska 15, 25-406 Kielce
73	doc. dr hab.	Zabuski Lesław	Instytut Budownictwa Wodnego PAN w Gdańsku ul. Kościerska 7, 80-953 Gdańsk
74	dr	Zakrzewska Marta	Uniwersytet Jagielloński, Instytut Nauk o Środowisku ul. Gronostajowa 7, 30-387 Kraków
75	mgr inż.	Żyła-Pietkiewicz Grażyna	Podlaski Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska ul. Ciołkowskiego 2/3, 15-264 Białystok